

Advies Archeologische Monumentenzorg 2010-nr. 61

Deel 1) Concept selectiebesluit archeologie

Deel 2) Beoordeling archeologisch rapport

	naam	Gemeente/bedrijf	Datum	paraaf
Aanvrager	H. de Groot	Gemeente Bergeijk	15-3-2010	
Auteur(s)	R. Berkvens	Samenwerkingsverband Regio Eindhoven Milieudienst	31-3-2010	
Autorisatie	J. Schotten	Samenwerkingsverband Regio Eindhoven Milieudienst	31-3-2010	

Advies Archeologische Monumentenzorg: Concept selectiebesluit archeologie gemeente Bergeijk

Bevoegd gezag: Gemeente Bergeijk
Dhr. H. de Groot
Postbus 10.000
5570 GA Bergeijk

Datum: 15-3-2010

Locatie: Plangebied Lijnt 2 te Bergeijk, gemeente Bergeijk

Project: *Bergeijk, plangebied Lijnt 2. Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (karterende fase), auteur: M.J. van Putten, BAAC rapport V-10.0030, maart 2010)*

Van: Samenwerkingsverband Regio Eindhoven
Milieudienst
Mevr. Drs. Ria Berkvens
Tel. 040-2594780
E-mail: R.Berkvens@milieudienst.sre.nl

Concept selectiebesluit archeologie plangebied Lijnt 2, gemeente Bergeijk

In het plangebied Lijnt 2 te Bergeijk kan op basis van de resultaten uit een bureauonderzoek en een verkennend booronderzoek die gepubliceerd zijn in het rapport *Bergeijk, plangebied Lijnt 2. Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (karterende fase), auteur: M.J. van Putten, BAAC rapport V-10.0030, maart 2010*), gesteld worden dat de kans op archeologische waarden laag is. Het onderzoek heeft aangetoond dat het terrein laaggelegen en nat moet zijn geweest. Op grond hiervan kan de archeologische verwachting bijgesteld worden naar een lage verwachting en kan het plangebied voor wat betreft het aspect archeologie worden vrijgegeven voor de voorgenomen nieuwbouw in het kader van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

De aanwezigheid van archeologische resten kunnen nooit geheel worden uitgesloten op basis van het uitgevoerde onderzoek. Mochten er tijdens toekomstige grondwerkzaamheden toch onverwacht archeologische vondsten en structuren worden aangetroffen, dan dient men dit zo spoedig mogelijk bij de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed en de gemeente Bergeijk te melden (Monumentenwet 1988, artikel 53).

Toelichting

Concept selectiebesluit door het bevoegd gezag

Op basis van de gegevens van het vooronderzoek stelt de uitvoerder van het onderzoek een waardering op. Het bevoegd gezag kan deze waardering gebruiken bij het nemen van een selectiebesluit. Als het bevoegd gezag concludeert dat de vindplaats behoudenswaardig is, zal men moeten bekijken of de ruimtelijke plannen zodanig kunnen worden aangepast dat behoud van de vindplaats mogelijk is. Het rijks- en ook het provinciaal archeologiebeleid gaat uit van behoud van het

bodemarchief *in situ* (ter plekke, dat wil zeggen in de bodem). Is dit niet realiseerbaar, dan dient de aanwezige, als behoudenswaardig gewaardeerde, vindplaats te worden onderzocht. Meestal betekent dat een opgraving als definitieve beheersmaatregel. Als de archeologische vindplaats niet behoudenswaardig wordt bevonden kan het terrein worden vrijgegeven voor de realisatie van de plannen (=negatief selectieadvies). Zelfs dan is het in sommige gevallen overigens nog aan te bevelen amateur-archeologen onderzoek te laten doen; dit kan alleen bij vindplaatsen met een negatief selectieadvies.

Het al of niet opvolgen van een selectieadvies door de archeologisch uitvoerder is een beleidsbesluit, dat is voorbehouden aan het bevoegde gezag. Het selectiebesluit kan dan ook afwijken van het selectieadvies. Onder de huidige wetgeving is niet geregeld welke overheid een selectiebesluit moet nemen, nog hoe dat besluit eruit moet zien. Een overheid kan een (selectie)besluit nemen voor de archeologie in het eigen grondgebied en daaraan voorwaarden verbinden. Dat kan in het kader van haar wettelijke taken of op basis van een speciale archeologieverordening. Daarbij is het wel van belang dat deze overheid een eigen archeologiebeleid voert, zich bij de besluitvorming baseert op adequaat uitgevoerd vooronderzoek en zich laat adviseren door een daartoe gekwalificeerd archeoloog. Dit is in overeenstemming met de richtlijnen van de Vereniging Nederlandse Gemeenten.¹

Bij ruimtelijke planvorming en ingrepen kan de nieuwe archeologiewetgeving en de beleidsmatige vertaling ervan door de gemeente grote financiële en/of organisatorische consequenties hebben. Niet alleen voor de gemeente zelf, maar ook voor grondeigenaren en -gebruikers, planmakers en initiatiefnemers van bodemingrepen. Gezien de grote financiële, planologische en cultuurpolitieke consequenties die aan archeologische selectiebesluiten verbonden kunnen zijn, is het van het grootste belang dat dit soort besluiten op een zorgvuldige, transparante, rechtvaardige en rechtmatige wijze tot stand komen. In ieder geval staan selectiebesluiten open voor beroep- en bezwaar.

Kwaliteit

Bij het nemen van het selectiebesluit wordt er van uitgegaan dat de kwaliteit van het archeologisch selectieadvies gewaarborgd is. Dit betekent dat het selectieadvies moet zijn opgesteld (en gecontroleerd) door een senior archeoloog. Een ander uitgangspunt is dat het gehele proces voorafgaand aan het archeologische selectieadvies volgens de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) is verlopen. Dat wil zeggen dat er in het geval van gravend onderzoek een Programma van Eisen (PvE) moet zijn geweest. Een PvE moet bovendien goedgekeurd zijn door het bevoegd gezag. Wanneer de opsteller van het PvE ook de uitvoerder is, moet het plan beoordeeld worden door een onafhankelijk senior archeoloog. Dit kan een archeoloog zijn die aan uw gemeente verbonden is, een archeoloog die werkzaam is bij de provincie of het rijk of een senior archeoloog bij een andere instelling dan de opsteller/uitvoerder.

Beleidskader

Het nationale beleid voor de archeologische monumentenzorg staat in het teken van het behoud en het beheer van het archeologische erfgoed. De archeologische belangen vinden wettelijke bescherming in de Monumentenwet 1988 en het Europese Verdrag van Valletta (1992). Op gelijke voet staat het streven naar het gebruik van het archeologische erfgoed als inspiratiebron voor de ruimtelijke inrichting van ons land. Dit beleid geldt voor alle cultuurhistorische waarden, dat wil zeggen voor zowel archeologische als voor historisch geografische en historisch bouwkundige waarden (Nota Belvedere 1999). Op 1 september 2007 is de wet op de archeologische monumentenzorg in werking getreden. Deze wet omvat een wijziging van de Monumentenwet 1988 en is ook gericht op de implementatie van het genoemde verdrag. Dit betekent dat gemeenten verplicht zijn in de voorbereidingsfase van een nieuw bestemmingsplan of projectbesluit archeologisch onderzoek te laten uitvoeren. Gemeenten dienen ook aan te geven welke conclusies zij aan de onderzoeksresultaten verbinden. De archeologische onderzoeksresultaten krijgen vervolgens hun vertaling in het bestemmingsplan of projectbesluit.

¹ Handreiking Valletta, VNG 2009.

Het beleid voor de archeologische monumentenzorg van de provincie Noord-Brabant sluit op hoofdlijnen aan op het nationale beleid voor de archeologische monumentenzorg. In het streekplan 2002 is in overeenstemming met voornoemde regelgeving bepaald dat bij ruimtelijke plannen rekening moet worden gehouden met bekende en te verwachten archeologische waarden. Het uitgangspunt hierbij is dat het archeologisch erfgoed moet worden beschermd op de plaats waar het wordt aangetroffen.

[gemeentelijk beleid]

Advies Archeologische Monumentenzorg: Beoordeling van een Archeologisch Rapport

Bevoegd gezag: Gemeente Bergeijk
Dhr. H. de Groot
Postbus 10.000
5570 GA Bergeijk

Datum: 15-3-2010

Locatie: Plangebied Lijnt 2 te Bergeijk, gemeente Bergeijk

Project: *Bergeijk, plangebied Lijnt 2. Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (karterende fase), auteur: M.J. van Putten, BAAC rapport V-10.0030, maart 2010)*

Van: Samenwerkingsverband Regio Eindhoven
Milieudienst
Mevr. Drs. Ria Berkvens
Tel. 040-2594780
E-mail: R.Berkvens@milieudienst.sre.nl

Inleiding

Op 17 maart 2010 ontvingen wij van de gemeente Bergeijk de opdracht om het rapport *Bergeijk, plangebied Lijnt 2. Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (karterende fase), auteur: M.J. van Putten, BAAC rapport V-10.0030, maart 2010* te beoordelen.

Het bureauonderzoek had tot doel informatie te verwerven over bekende en te verwachten archeologische waarden teneinde een gespecificeerde archeologische verwachting op te kunnen stellen. Het verkennende booronderzoek had als doel het vaststellen van de bodemopbouw en eventuele bodemverstoringen die van invloed kunnen zijn op de archeologische verwachting. Tot slot moest een advies worden gegeven over de noodzaak van archeologisch vervolgonderzoek.

Samenvatting van het plan en het rapport

Onderzoekskader RO: bestemmingsplanwijziging (bouw vrijstaande woning en aanleg vijvers)
Grootte plan- en onderzoeksgebied: ca. 7500 m ²
Onderzoekperiode: februari 2010
Opdrachtgever: Fam. Boerboom
Opdrachtnemer: BAAC bv

Het plangebied bevindt zich aan de zuidrand van de bebouwde kom van Bergeijk. De noordgrens wordt gevormd door de Lijnt, de oost-, zuid- en westgrenzen worden gevormd door de perceelsgrenzen van het perceel H 826. Op het terrein (perceel H 826) is momenteel een tuincentrum aanwezig. Het noordelijke deel van het perceel is verhard (waarschijnlijk klinkers). Het overige deel van dit perceel is grotendeels onverhard en is in gebruik (geweest) als kwekerij. Voorafgaand aan de bouw van de nieuwe woning op het perceel H 826 zal het tuincentrum worden gesloopt. Het nieuw te bouwen huis zal grotendeels op de locatie van het huidige tuincentrum worden geplaatst. Volgens de

huidige plannen zullen in de tuin twee vijvers worden aangelegd. De oppervlakte van het totale plangebied bedraagt circa 7500 m².

Het plangebied is gesitueerd in een dekzandvlakte van ten dele verspoelde dekzanden. Op de bodemkaart is het plangebied gekarteerd als een hoge zwarte enkeerdgrond met een grondwatertrap V. Ten zuiden van het terrein loopt het beekdal van de keersop, en hier loopt het terrein zichtbaar af.

Op de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) ligt het plangebied deels in een niet gekarteerde zone, en deels in een gebied met een middelhoge archeologische waarde. Ca. 400 m ten noorden van het plangebied bevindt zich een terrein van hoge archeologische waarde in de vorm van de historische dorpskern van Bergeijk en ca. 100 m ten oosten ligt het laatmiddeleeuwse kasteel van Bergeijk. Bij archeologisch onderzoek in de historische dorpskern van Bergeijk zijn nederzettingssporen gevonden vanaf de 10de eeuw en ook de parochiekerk is in de tijd gesticht.

De huidige bebouwing binnen het plangebied dateert van na 1965, aangezien op kaartmateriaal uit 1965 nog geen bebouwing aanwezig was. Tot die tijd was het plangebied in gebruik als weide, zoals is te zien op kaartmateriaal uit 1898. Ook op kaartmateriaal uit de periode 1820-1832 is het plangebied in gebruik als landbouwgrond. Ook het wegenpatroon rond 1820 is momenteel nog grotendeels herkenbaar. De historische houtwallen binnen het plangebied zichtbaar op de kaart van rond 1900 zijn in de huidige situatie volledig verdwenen.

Op basis van het bureauonderzoek kan een hoge archeologische verwachting worden aangenomen voor resten uit de periode van het Laat-Paleolithicum tot en met de Nieuwe Tijd.

Bij het veldonderzoek zijn zes boringen gedaan. Ter plaatse van alle boringen zijn de grove Sterksel zanden en beekafzettingen afgedekt met een 70 tot 95 cm dik pakket sterk humeus, matig siltig, matig grof zand. Dit pakket bevat grind. Gezien de bodemopbouw (beekafzettingen op de zanden van de Formatie van Sterksel) is hier echter geen sprake van een middeleeuws plaggendek. Daarvoor was het terrein te nat. Het op dergelijke gebieden voorkomende esdek is veelal het gevolg van het ineen keer opbrengen van een humeus dek, niet het gevolg van eeuwen lang opbrengen van plaggenbemesting. Ook ter plaatse van het plangebied is hier sprake van. Men heeft hier relatief laat de bodem proberen te verbeteren door het op te hogen waarbij het ophoogpakket op de hier aanwezige beekbedgronden is gedeponeed. Mogelijk is het aanwezige veen hierbij vermengd met het opgebrachte sediment. Op basis van het booronderzoek moet derhalve worden geconcludeerd dat het terrein, in tegenstelling tot de uit het bureauonderzoek getrokken conclusie, te nat is geweest voor bewoning.

De archeologische verwachting wordt bijgesteld naar laag en daarmee adviseert BAAC het gebied vrij te geven..

Beoordeling

Het rapport is goed leesbaar en voldoet aan de kwaliteitseisen van de archeologische monumentenzorg. De volgens de KNA vereiste gegevens t.a.v. de archeologie zijn geleverd. Voor het veldonderzoek zijn de juiste methoden toegepast. Het kaartmateriaal is voldoende. In de aanbeveling om in het plangebied af te zien van vervolgonderzoek vanwege de lage verwachting kunnen wij ons vinden.

Opmerkingen

Wij hebben enkele opmerkingen bij het rapport die echter niet van invloed zijn op de conclusie.

- De titel moet worden gewijzigd in verkennend booronderzoek.

Advies

Met inachtneming van bovenstaande opmerkingen stemmen wij in met het rapport *Bergeijk, plangebied Lijnt 2. Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (karterende fase)*, auteur: M.J. van Putten, BAAC rapport V-10.0030, maart 2010).

In de aanbeveling om geen archeologisch vervolgonderzoek in het plangebied te verrichten kunnen wij ons vinden.

BIJLAGE 1

Toetsingsprocedure

Rapportages worden door de SRE Milieudienst getoetst aan de in de archeologische monumentenzorg voorgeschreven kwaliteitsnormen en aan de in de beroepsgroep gangbare gedragscodes m.b.t. onafhankelijkheid en proportionaliteit. De conclusies en aanbevelingen zijn getoetst aan de verwachte waarde van de locatie en aan de verhouding tot de bestaande en de te verwachten verstoring van het bodemarchief. Indien deze toetsing leidt tot aanbevelingen om het rapport te verbeteren, hebben deze aanbevelingen alleen betrekking op meetbare kwaliteitsaspecten en niet op zaken die binnen het domein van de integriteit en wetenschappelijke verantwoordelijkheid van de rapporteur vallen. Selectie- en beleidsadviezen van de toetser zijn onderscheiden van die van de auteur van het rapport.

Bij de toetsing is – waar nodig – gebruik gemaakt van de volgende documenten:

- RACM database Archis II
- Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 3.1
- Checklist SIKB beoordeling IVO verkennend, karterend en waarderend
- Checklist SIKB beoordeling PvE
- Leidraad Archeologische Standaard Boorbeschrijving
- Leidraad Archeologisch Onderzoek Beekdalen
- Leidraad IVO Karterend Booronderzoek
- Minimum- en onderzoekseisen Provincie Noord-Brabant t.b.v. archeologisch vooronderzoek in de vorm van inventariserend en waardestellend boor- en proefsleuvenonderzoek (versie 02/01/2007)
- Toetsingslijst rapporten en PvE's Provincie Limburg
- Nationale Onderzoeksagenda Archeologie
- MemoRIA 6 en 8
- Literatuur m.b.t. de regio voorzover die aanwezig is in de bibliotheek van het Archeologisch Centrum in Eindhoven
- Gedragscode van de Vereniging van Nederlandse Archeologen